

Sondaj¹ privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației, noiembrie 2013

Sinteză

Standardele de creditare au fost înăsprite adițional în T3/2013, atât în cazul companiilor, cât și al populației. Cererea de credite din partea companiilor a cunoscut un avans, în timp ce din partea populației s-a diminuat, cu o amploare mai mare pe segmentul creditelor pentru achiziția de terenuri și locuințe. Instituțiile de credit anticipează pentru T4/2013 o cerere de finanțare în scădere din partea companiilor și pe componenta creditelor imobiliare din partea populației, în timp ce revenirea în teritoriu pozitiv este anticipată pentru cererea de credite de consum.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T3/2013	T4/2013(așteptări)	T3/2013	T4/2013(așteptări)
Populație	Imobiliare				
	Consum				
Companii, total					

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în *sus/jos/orizontal* indică o *relaxare/înăsprire/menținere constantă* a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în *sus/jos/orizontal* indică *avansul/contractia/menținerea constantă* a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele trei luni, respectiv așteptările privind următoarele trei luni). Culoarea *albastră* indică modificări de amploare marginală, iar culoarea *roșie* de amplitudine moderată sau mare.

A. Sectorul companiilor nefinanciare

- **Standardele de creditare** s-au înăsprit semnificativ în T3/2013, continuându-și tendința începută în T1/2013. Instituțiile de credit anticipează că în T4/2013 va avea loc o înăsprire moderată a standardelor de creditare, indiferent de tipul creditului.
- **Termenii creditării** s-au menținut în mare parte constanți în T3/2013, cu excepția *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M și a plafonului maxim pentru valoarea creditului, care s-au înăsprit ușor.
- **Cererea de credite** a crescut moderat în T3/2013 la nivel agregat, evoluție influențată de creșterea cererii pe segmentul creditelor pe termen scurt. Pentru T4/2013, instituțiile de credit prognozează o scădere semnificativă a cererii de credite din partea companiilor la nivel agregat.
- **Riscurile asociate companiilor**, în opinia băncilor, au crescut în T3/2013 pentru majoritatea sectoarelor de activitate. Percepția băncilor asupra riscului de creditare pentru

¹A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj.
<http://www.bnro.ro/Anexe--6352.aspx>

companii în funcție de mărimea acestora a rămas neschimbată comparativ cu trimestrul precedent, acesta fiind în creștere, inclusiv pentru corporații.

B. Sectorul populației

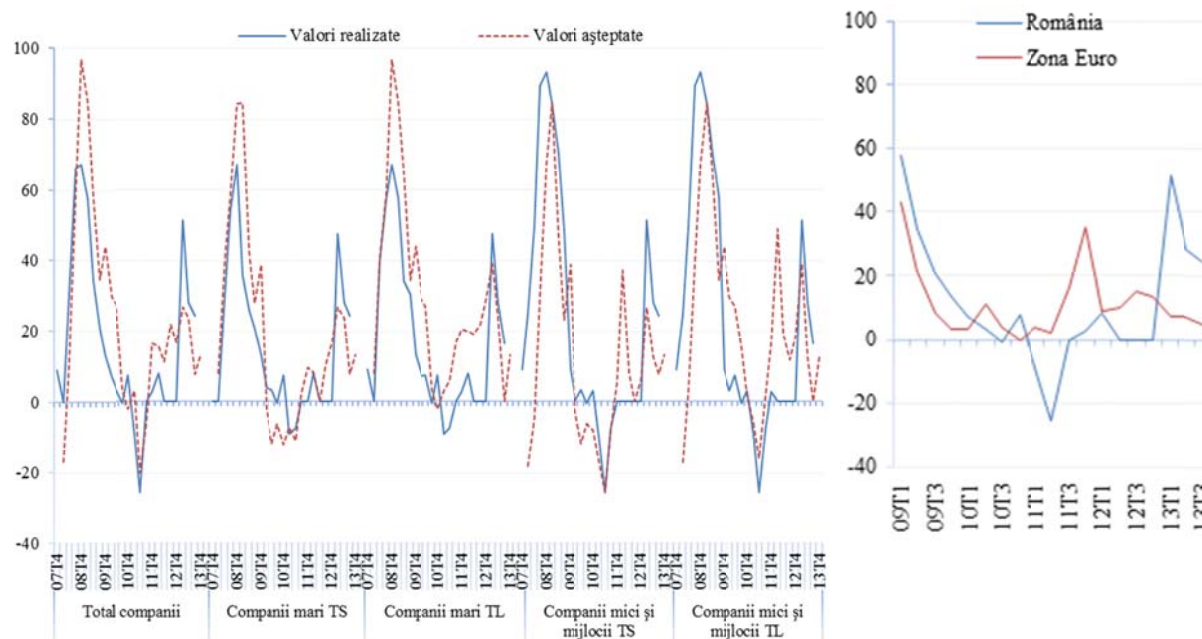
- **Standardele de creditare** s-au caracterizat printr-o restrictivitate sporită în T3/2013 în cazul creditelor imobiliare, în timp ce pe segmentul creditului de consum, acestea au fost înăsprite cu o intensitate mai scăzută. Pentru T4/2013, băncile se așteaptă la înăspriri adiționale pentru creditele ipotecare, pentru cele de consum anticipându-se încheierea ciclului înăspririlor.
- **Termenii creditării** au cunoscut, în T3/2013, înăspriri marginale pentru creditele destinate achiziției de locuințe și terenuri, prin diminuarea LTV și înăsprirea altor termeni ai creditării (cel mai probabil legați de acordarea creditelor prin Programul Prima Casă doar în monedă națională), menținându-se în general neschimbați în cazul creditelor de consum.
- **Cererea de credite** s-a redus ușor atât pe segmentul creditelor imobiliare, cât și al celor de consum. Pentru perioada următoare (T4/2013), instituțiile de credit anticipează continuarea scăderii cererii de credite ipotecare și revenirea în teritoriu pozitiv a celei pentru creditele de consum.

A. Creditarea companiilor nefinanciare

1. Standardele de creditare

La nivel agregat, tendința de înăsprire semnificativă a continuat în T3/2013 (în procent net de circa 24 la sută, Grafic 1), pentru al treilea trimestru consecutiv și peste așteptările formulate anterior de către instituțiile de credit. Băncile anticipează și pentru T4/2013 creșterea restrictivității standardelor de creditare, însă cu o intensitate mai mică.

Grafic 1- Modificări ale standardelor de creditare (procent net (%))

Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, octombrie 2013

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
- valorile așteptate privesc atât standardele de creditare, cât și termenii creditării

În structură, s-au consemnat înăspriri semnificative ale standardelor de creditare pentru creditele pe termen scurt, indiferent de tipul companiei, amplitudinea înăsprii aferentă creditelor pe termen lung fiind mai redusă. Băncile anticipează că în T4/2013 se vor opera înăspriri moderate ale standardelor de creditare pentru toate segmentele de creditare aferente companiilor (procent net de circa 13 la sută).

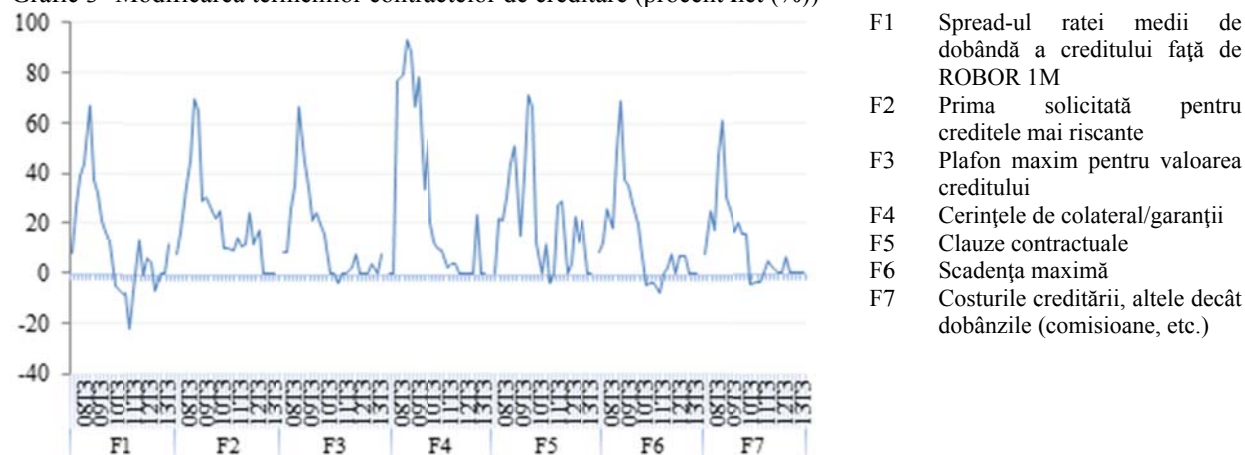
În T3/2013, băncile din zona euro au continuat să înăsprească standardele creditării companiilor, dar se remarcă o scădere ușoară în intensitate a fenomenului (în procent net de 5 la sută), situația economică generală menținându-se principalul factor care a condus la continuarea tendinței de înăsprire. Pentru T4/2013, instituțiile de credit din zona euro prognozează menținerea în mare

Nivelul LTV² (*loan to value*) pentru creditele garantate exclusiv cu ipoteci aflate în portofoliu la T3/2013 a crescut ușor (93 la sută, față de 90 la sută în T2/2013). Și în cazul creditelor nou acordate în T3/2013 s-a înregistrat o creștere a nivelului LTV, consemnându-se o valoare de 70 la sută (comparativ cu 65 la sută anterior).

Instituțiile de credit au estimat un nivel al pierderii în caz de nerambursare (LGD³) aferentă creditelor care au intrat în starea de nerambursare⁴ în T3/2013 în valoare de circa 50 la sută.

Grafic 3- Modificarea termenilor contractelor de creditare (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor de creditare

A3. Cererea de credite

La nivel agregat, băncile au raportat o creștere a cererii de credite din partea companiilor nefinanciare în T3/2013, evoluție influențată în principal de avansul cererii de credite pe termen scurt atât din partea IMM, dar mai ales din partea corporațiilor. Pentru cererea de credite pe termen lung s-a înregistrat o contracție, cu o amploare mai mare în cazul IMM, Grafic 4. Pentru T4/2013, băncile prognozează o reducere semnificativă a cererii de credite la nivel agregat (în procent net de circa 40 la sută), aspect determinat de contracția cererii de finanțare pentru toate tipurile de credite, indiferent de tipul companiei și maturitatea creditului.

A4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare

Conform raportărilor instituțiilor de credit, pentru majoritatea sectoarelor economice de activitate, riscul de credit a fost perceput ca fiind în creștere în T3/2013, cu excepția sectoarelor

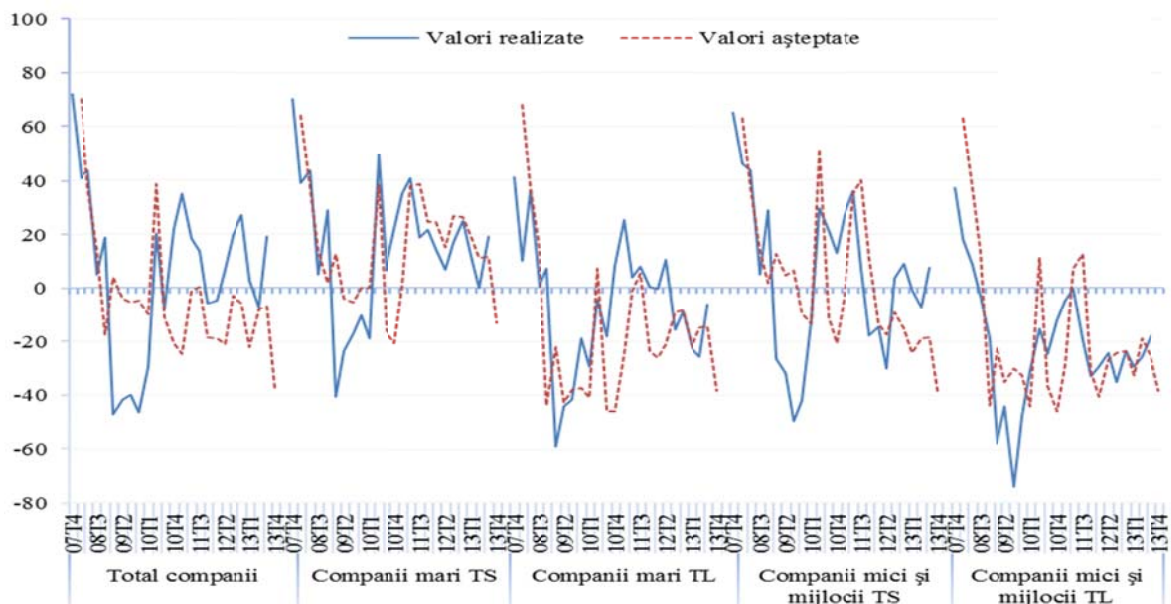
² Datele referitoare la nivelul LTV trebuie interpretate cu prudență, având în vedere eșantionul posibil mai redus de credite garantate exclusiv cu active imobiliare pentru care este calculat acest indicator.

³ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale indicatorului.

⁴ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 15/2006.

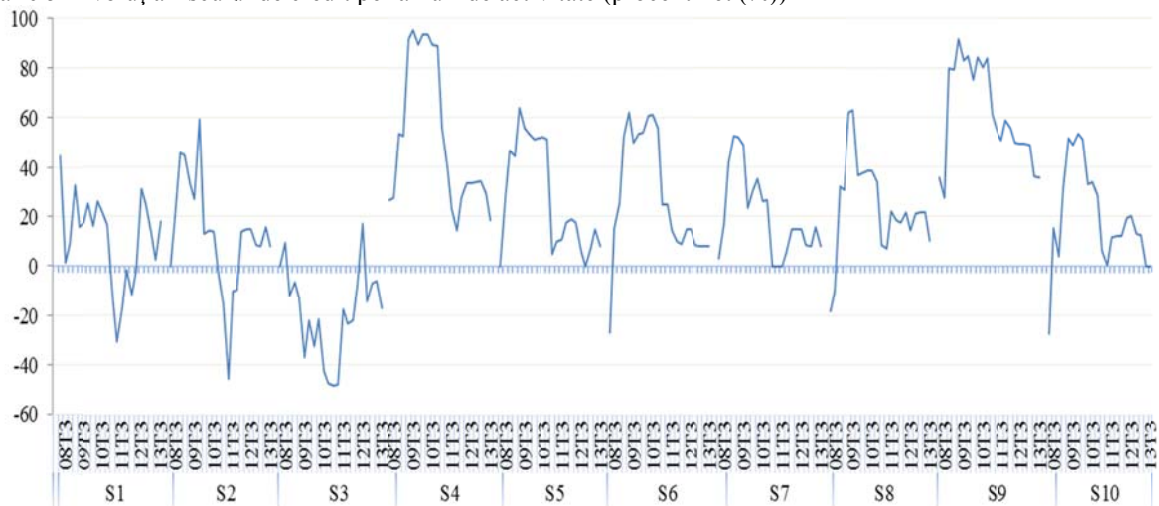
energie și alte servicii (Grafic 5). Sectorul imobiliar continuă să fie perceput ca cel mai riscant din perspectiva calității portofoliului de credite al băncilor.

Grafic 4- Dinamica cererii de credite (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

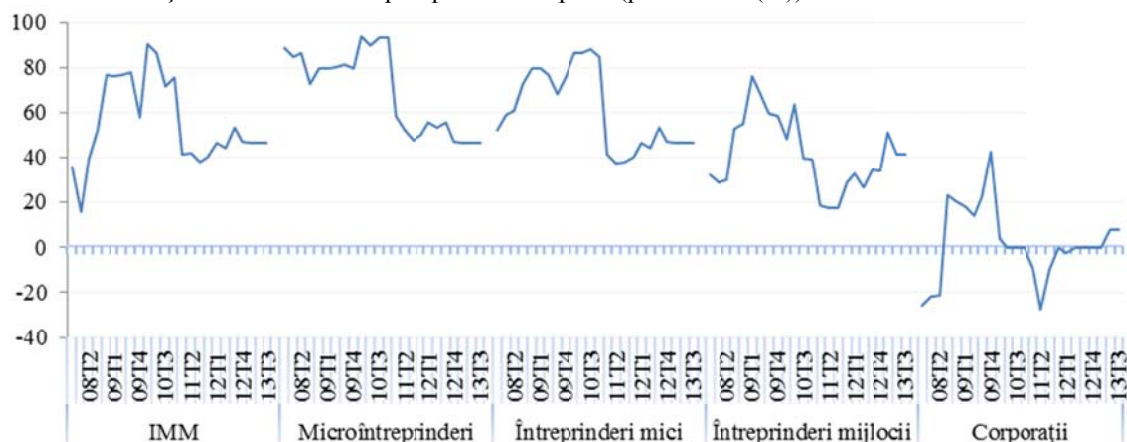
Grafic 5- Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate (procent net (%))

S1	Agricultură, piscicultură	S5	Comerț	S8	Intermediere financiară
S2	Industrie	S6	Turism	S9	Tranzacții imobiliare
S3	Energie	S7	Transport, comunicații, Poștă	S10	Alte servicii

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

Grafic 6- Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

Microîntreprinderile și întreprinderile mici au continuat și în T3/2013 să fie percepute de majoritatea instituțiilor de credit ca fiind cele mai riscante companii (în procent net de circa 50 la sută), Grafic 6. Totodată, corporațiile au înregistrat pentru al doilea trimestru consecutiv o percepție în ușoară creștere a riscului de credit.

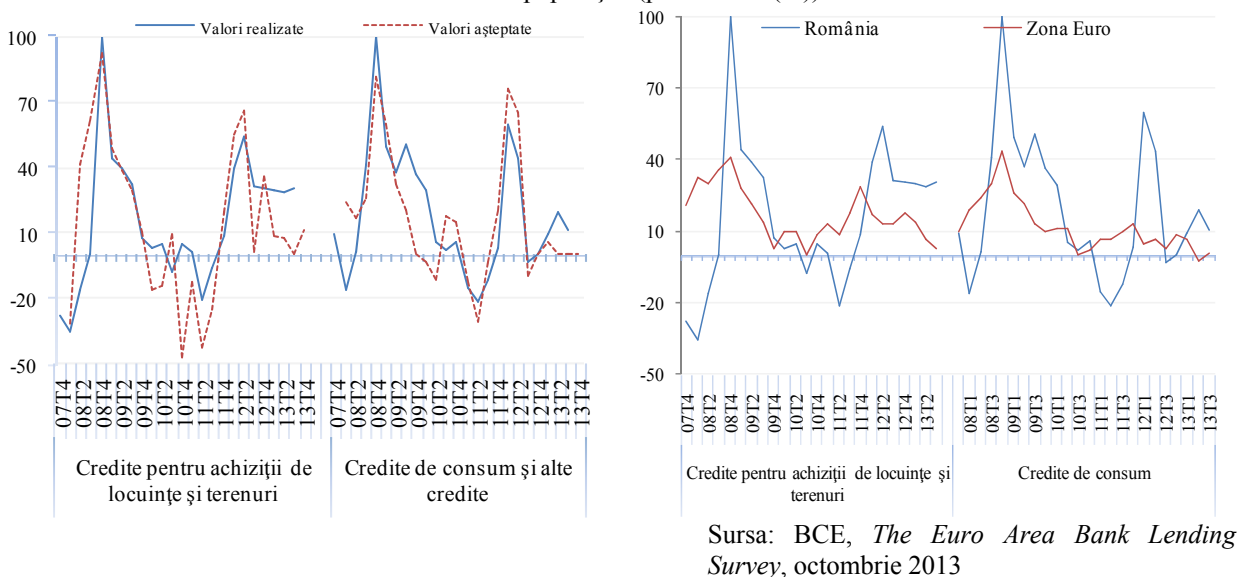
B. Creditarea populației

B1. Standardele de creditare

În T3/2013, standardele de creditare au fost înăsprite semnificativ în cazul creditelor imobiliare (Grafic 7). Pe segmentul creditelor de consum, standardele de creditare au fost înăsprite moderat, contrar așteptărilor anterioare de menținere constantă a standardelor aferente acestui segment.

O tendință relativ similară s-a înregistrat și în cazul instituțiilor de credit din zona euro, care au înăspriț ușor standardele de creditare pentru ambele segmente ale creditării (cu o intensitate superioară în cazul creditării imobiliare). Pentru perioada următoare, băncile din zona euro anticipează o relaxare marginală a standardelor de creditare, indiferent de tipul creditului.

Grafic 7 - Modificarea standardelor de creditare a populației (procent net (%))

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
 - valorile așteptate privesc atât standardele, cât și termenii creditării

Pentru T4/2013, instituțiile de credit autohtone anticipează continuarea ciclului înăspririlor în cazul creditării ipotecare, însă cu o intensitate în scădere, în timp ce pentru creditele de consum se așteaptă încheierea fenomenului de înăsprire.

B2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)

Principalii factori care au stat la baza creșterii restrictivității standardelor creditelor imobiliare au fost așteptările privind piața imobiliară, dar și alți factori în cazul unor instituții de credit (cum ar fi de exemplu acordarea creditelor prin Programul Prima Casă doar în monedă națională), Grafic 8.

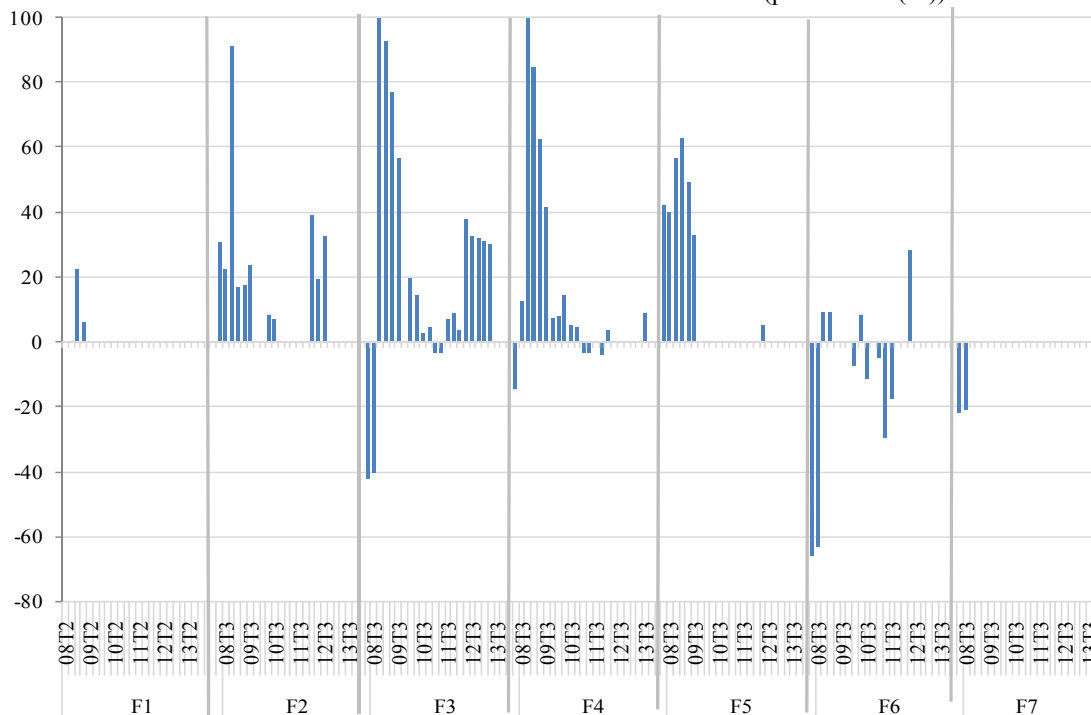
(i) Termenii creditării

În T3/2013, băncile au operat modificări reduse, în sensul înăspririi, asupra ponderii maxime a creditului în valoarea garanției imobiliare (LTV) și în cazul altor factori (cel mai probabil legați de creditele din Programul Prima Casă), Grafic 9. Ceilalți termeni ai creditării nu s-au modificat semnificativ.

În același timp, instituțiile de credit au raportat în T3/2013 o valoare medie a LTV (*loan to value*) pentru creditele nou acordate în ultimele 3 luni relativ nemodificată față de perioada precedentă (aproximativ 75 la sută, Grafic 10). Pe de altă parte, la nivelul stocului total de credite imobiliare, valoarea medie a LTV a înregistrat o creștere la 87 la sută (de la 85 la sută în T2/2013, Grafic 11), un aport important la această evoluție avându-l cel mai probabil procesul de reevaluare a garanțiilor.

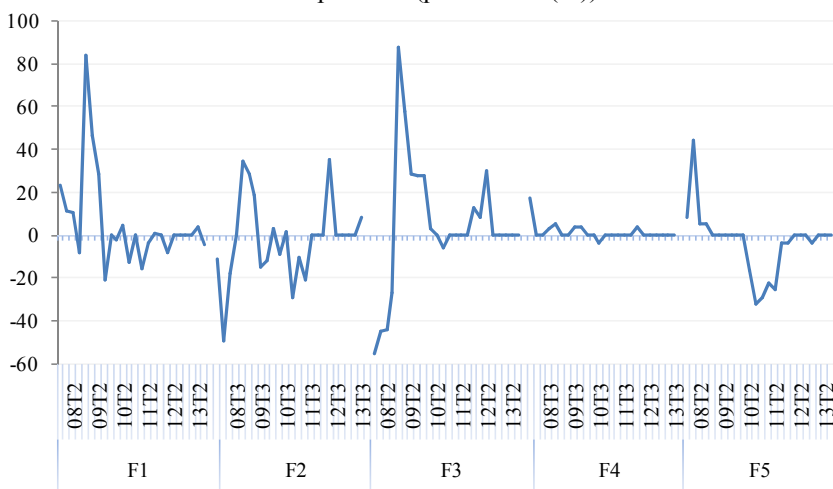
Grafic 8 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

- F1 Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii dumneavoastră
- F2 Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR
- F3 Așteptările privind situația economică generală
- F4 Așteptările privind piața imobiliară (modificarea probabilității apariției unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor)
- F5 Modificarea ponderii creditelor neperformante pentru locuințe în portofoliul băncii
- F6 Modificarea concurenței din sectorul bancar
- F7 Modificarea concurenței din sectorul nebancar

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

Grafic 9 – Termenii creditării ipotecare (procent net (%))

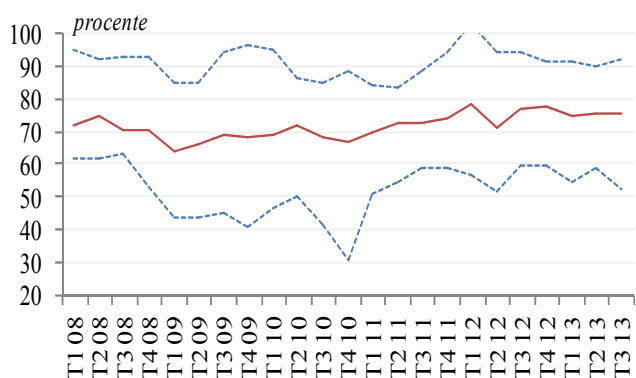

- F1 Spread-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M
- F2 Ponderea maximă a creditului în valoarea garanției imobiliare (LTV)
- F3 Ponderea maximă a serviciului datoriei lunare în venitul lunar
- F4 Scadența maximă
- F5 Costurile creditării, altele decât dobânzile (comisioane, etc.)

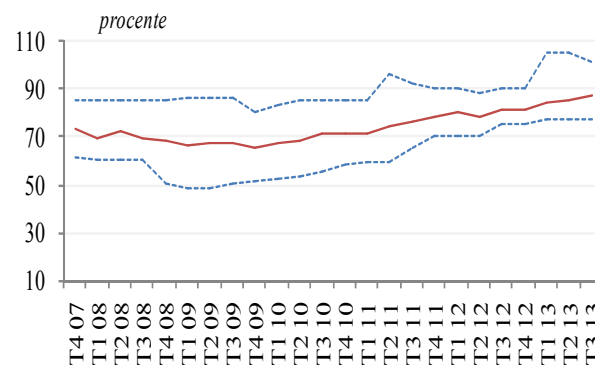
Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor creditării

Gradul mediu de îndatorare s-a menținut relativ neschimbat în T3/2013 atât în cazul creditelor nou acordate, cât și la nivelul portofoliului total de credite imobiliare, în jurul valorii de 45 la sută (Grafic 12), respectiv 50 la sută (Grafic 13).

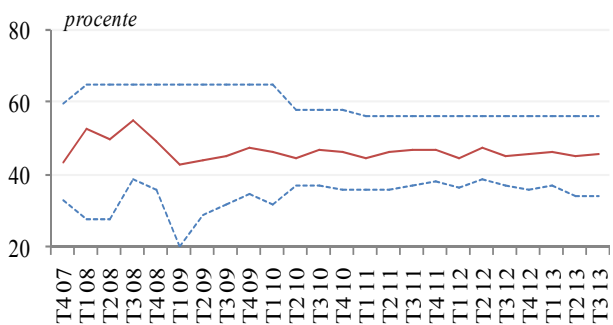
Grafic 10 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

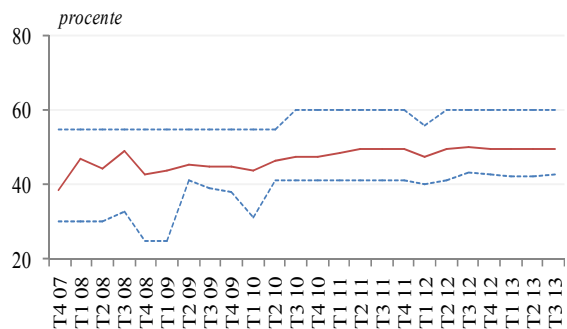
Grafic 11 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

Grafic 12 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

Grafic 13 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

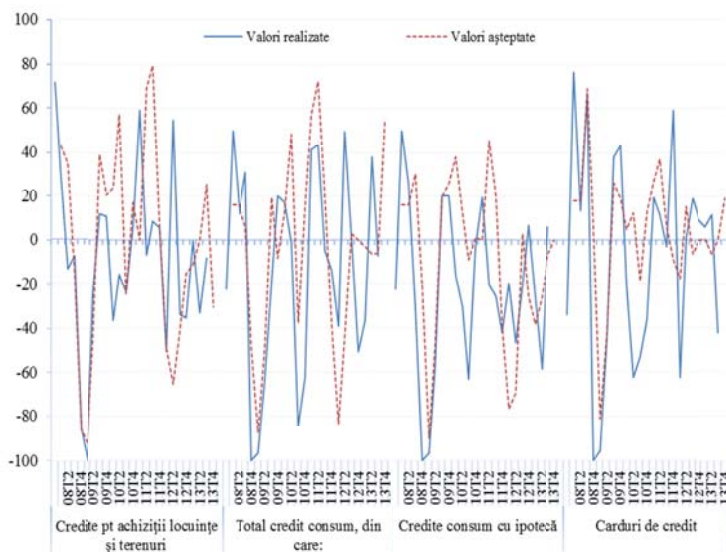

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor la locuințe

Conform băncilor, în T3/2013, cererea de credite destinată achiziției de terenuri și locuințe s-a redus marginal (Grafic 14), contrar anticipărilor de creștere a cererii pe acest segment. Pentru perioada următoare (T4/2013), instituțiile de credit se așteaptă ca tendința de scădere a cererii de credite imobiliare să continue.

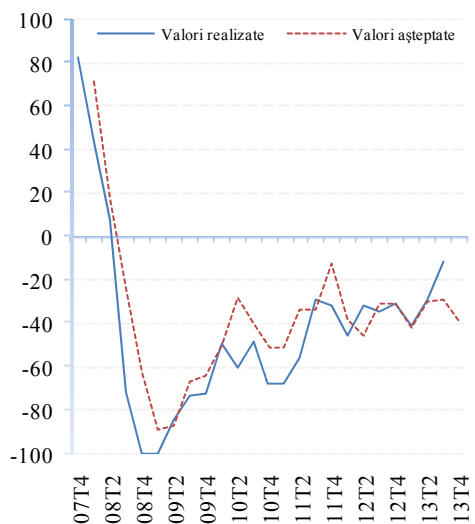
Conform instituțiilor de credit, prețul locuințelor a continuat să scadă și în T3/2013 (Grafic 15). Băncile prognozează că această traiectorie va persista și în T4/2013 (în procent net de circa 40 la sută).

Grafic 14 – Modificarea cererii de credite (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

Grafic 15 - Evoluția prețului locuințelor conform aprecierii băncilor (procent net %)

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o majorare a prețului locuințelor

B3. Aspecte specifice creditului de consum

Instituțiile de credit au înăspriț moderat standardele creditelor de consum, în principal pe fondul creșterii riscului asociat colateralului/garanțiilor. Ceilalți factori care stau la baza modificării standardelor de creditare au rămas neschimbați în T3/2013 (Grafic 16).

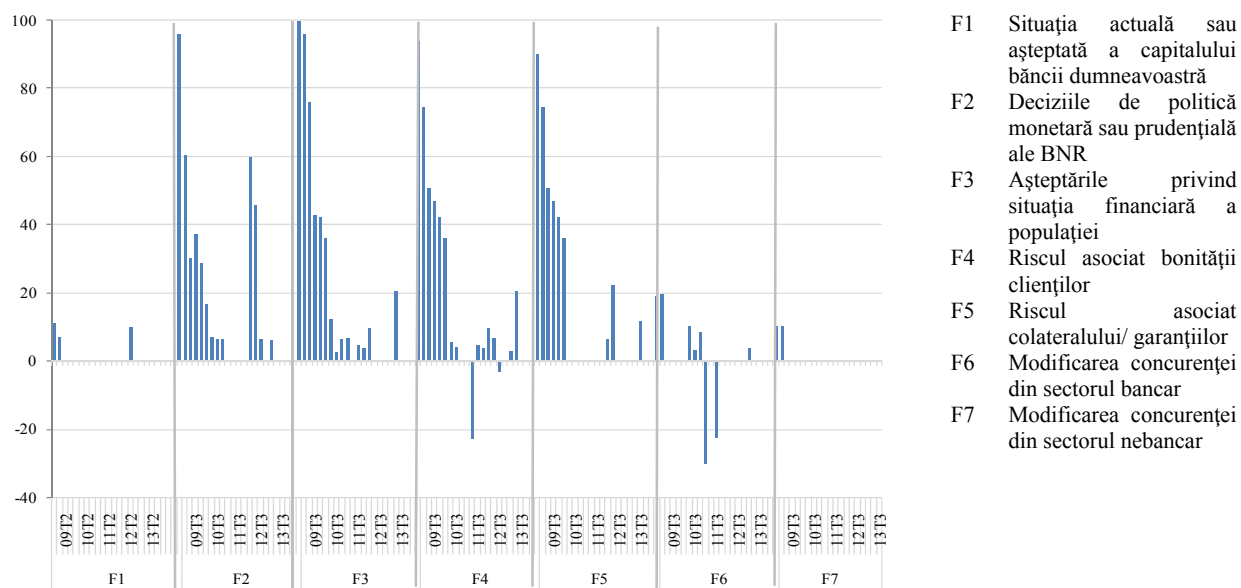
(i) Termenii creditării

Termenii creditelor de consum s-au menținut relativ constanți în T3/2013, pentru al patrulea trimestru consecutiv (Grafic 17).

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

Conform instituțiilor de credit, cererea de credite de consum s-a redus marginal în T3/2013. Evoluția a fost determinată de scăderea semnificativă a cererii pe segmentul carduri de credit, pentru prima dată de la începutul anului 2012. În cazul creditelor garantate cu ipotecă, cererea a cunoscut o modificare marginală față de trimestrul anterior (Grafic 14).

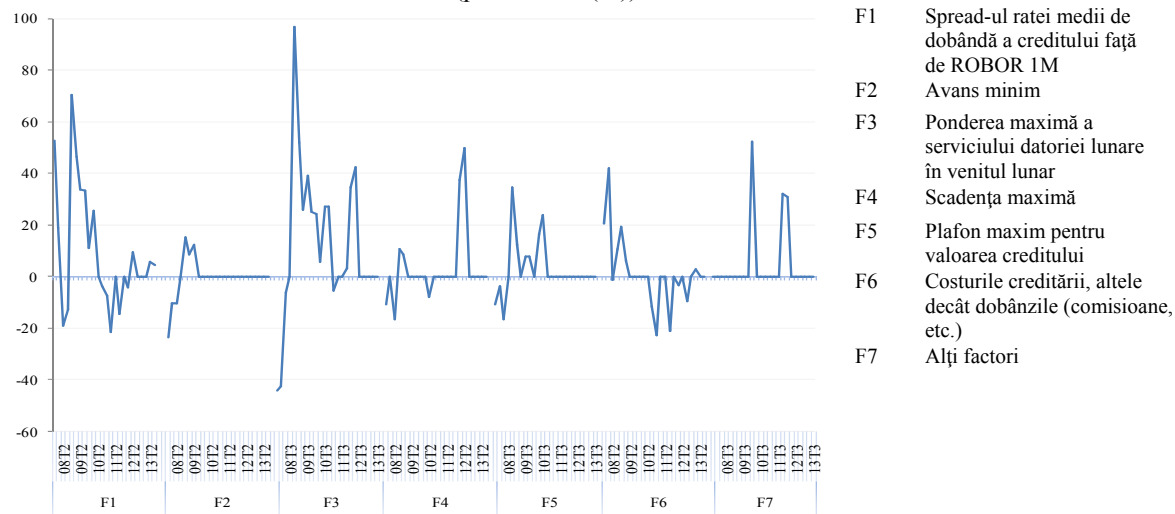
Grafic 16 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

- F1 Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii dumneavoastră
- F2 Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR
- F3 Așteptările privind situația financiară a populației
- F4 Riscul asociat bonității clienților
- F5 Riscul asociat colateralului/ garanțiilor
- F6 Modificarea concurenței din sectorul bancar
- F7 Modificarea concurenței din sectorul nebanca

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

Grafic 17 - Termenii creditului de consum (procent net (%))

- F1 Spread-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M
- F2 Avans minim
- F3 Ponderea maximă a serviciului datoriei lunare în venitul lunar
- F4 Scadența maximă
- F5 Plafon maxim pentru valoarea creditului
- F6 Costurile creditării, altele decât dobânzile (comisioane, etc.)
- F7 Alți factori

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

Pentru perioada următoare (T4/2013), instituțiile de credit prognozează o revenire în teritoriu pozitiv a cererii de consum la nivel agregat, în structură anticipându-se o stabilizare a cererii de credite de consum garantate cu ipotecă și un avans al cererii pentru carduri de credit.

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD)⁵

La nivel agregat, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele populației intrate în starea de nerambursare⁶ în T3/2013 s-a situat în jurul valorii de 40 la sută. LGD pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și pentru cardurile de credit s-a menținut la cele mai ridicate niveluri din cadrul portofoliului instituțiilor de credit (peste 60 la sută), în timp ce pentru creditele imobiliare și pentru cele de consum garantate cu ipotecă, LGD înregistrează valori de aproximativ 20, respectiv 30 la sută.

---

⁵Informația despre LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale acestui indicator.

⁶ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 15/2006.

Anexă

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80% din creditare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit),
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreeate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.),
- riscurilor asociate creditării,
- cererii de creditare,
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva **procentului net**.

În cazul întrebărilor care se referă la *standardele de creditare*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăsprișt standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la *cererea de credite*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni și așteptările privind următoarele trei luni.